

Utrecht, 22 september 2022

Aan: Minister en staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Onderwerp: schone lucht voor verbetering volksgezondheid en natuur door steun voor wetenschappelijk onderbouwde herziene EU-luchtkwaliteitsnormen

Hooggeachte heer Kuipers, Hooggeachte heer van Ooijen,

Vandaag is het Internationale Dag van de Schone Lucht en later deze maand is het een jaar geleden dat de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) nieuwe Global Air Quality Guidelines publiceerde met aanbevelingen voor maximale concentraties van de belangrijkste luchtvervuilers. Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op systematische review van wetenschappelijk onderzoek naar invloed van luchtvervuilers op de gezondheid.

Luchtvervuiling is het grootste milieurisico voor de gezondheid in Europa, en leidt naar schatting meer dan 400.000 gevallen van vroegtijdige sterfte per jaar. In ons land alleen al is luchtvervuiling verantwoordelijk voor 13.000¹ vroegtijdige sterftegevallen. Bovendien is luchtvervuiling na roken de meest voorkomende doodsoorzaak als gevolg van niet-overdraagbare ziekten, volgens de WHO. Zevenennegentig procent (97 %) van de stadsbevolking in de EU woont momenteel in gebieden met een slechte luchtkwaliteit en daarmee in een ongezonde omgeving.

Luchtvervuiling is ook een groot probleem voor natuurbescherming. In haar Aanvangseffectbeoordeling schatte de Commissie de kosten van de impact van luchtvervuiling op ecosystemen op 54 miljard euro per jaar. Volgens de beoordeling worden de eutrofiëringslimieten overschreden in 32 % van de ecosysteemgebieden en in 73 % van de Natura 2000-gebieden op het volledige grondgebied van de EU².

De kosten van luchtvervuiling bedragen naar schatting tot 940 miljard per jaar voor de EU³. Deze omvatten gezondheidskosten in verband met vroegtijdige sterfte en ziektes als gevolg van luchtvervuiling, productiviteitsverlies door zowel verloren werkdagen als verminderde productiviteit van werknemers, gewasopbrengstverlies, aantasting van het natuurlijke landschap met gevolgen voor de toeristische sector, en schade aan gebouwen.

Deze enorme schade voor de gezondheid van mensen en het milieu door luchtvervuiling kan grotendeels voorkomen worden.

¹ Premature deaths attributable to air pollution, EEA, 2020: <https://www.eea.europa.eu/media/newsreleases/many-europeans-still-exposed-to-air-pollution-2015/premature-deaths-attributable-to-air-pollution>

² Inception Impact Assessment on Revision of the Ambient Air Quality Directives, 2020 - https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12677-Air-quality-revision-of-EU-rules_en

³ Air pollution: Our health still insufficiently protected, European Court of Auditors, 2018 - <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/air-quality-23-2018/en/#A3>

Vandaag de dag is het essentieel om de focus te verleggen naar het voorkomen van ziekte en het beschermen van gezondheid. Zeker in de context van een pandemie van ongekende aard waarvan de gevolgen voor velen nog voelbaar zijn. Op EU-niveau is de publicatie van het wetgevingsvoorstel tot herziening van de EU-richtlijnen inzake luchtkwaliteit, waarin de normen voor schone lucht zijn vastgesteld, gepland voor 26 oktober 2022 als onderdeel van het Actieplan Verontreiniging naar nul⁴. In deze cruciale actualisering voor de volksgezondheid heeft de Raad een unieke kans om op een nooit eerder geziene schaal levens te redden, ziekte te voorkomen en kwaliteit van leven te verbeteren.

In de nieuwe aanbevelingen van de WHO worden nu aanzienlijk lagere maximumconcentraties voor de belangrijkste vervuulende stoffen voorgesteld, met name voor fijnstof met een diameter van < 2,5 µm (PM_{2,5}), dat de grootste gezondheidslast in de EU veroorzaakt, waarvoor nu een jaarlijkse concentratie van 5 µg/m³ wordt aanbevolen, wat de helft is van de vorige aanbeveling van de WHO van 10 µg/m³, en vijf keer lager dan de huidige EU-norm van 25µg/m³. Voor stikstofdioxide (NO₂), dat in de discussies over het beperken of verbieden van verkeer in binnensteden sterk in de belangstelling is komen te staan, wordt nu een nieuwe jaarlijkse concentratie van 10 µg/m³ aanbevolen, een aanzienlijke daling ten opzichte van de vorige aanbeveling van de WHO van 40 µg/m³, trouwens ook de huidige EU-norm.

Deze problematiek aanpakken beperkt zich niet tot één bevoegdheid of één beleidsniveau. Vanuit uw bevoegdheid kunt u een belangrijke rol spelen in het formuleren van de Nederlandse houding in dit dossier dat voor een belangrijk deel op internationaal niveau aangepakt moet worden. U kan hierin uw stempel drukken door:

- een publieke verklaring af te leggen waarin u uw steun uitspreekt voor luchtkwaliteitsnormen ter bescherming van de gezondheid; en zo de regering te vragen om de luchtkwaliteitsaanbevelingen van de WHO inzake belangrijke vervuulende stoffen en de laatste wetenschappelijke bevindingen volledig te steunen;
- bij te dragen aan de expertise om het Nederlandse standpunt te bepalen inzake de herziening van de richtlijnen van de EU voor omgevingsluchtkwaliteit;
- binnen de Europese Raad streven naar de toepassing van de nieuwe luchtkwaliteitsaanbevelingen van de WHO om luchtvervuiling aan te pakken.

De onderstaande personen en maatschappelijke organisaties zijn actief voor verbetering en behoud van gezondheid en milieu en doen een beroep op u en uw ministerie om de gezondheid van de mensen te beschermen tegen luchtverontreiniging, en zeker die van kwetsbare groepen zoals kinderen of patiënten die al aan een ziekte lijden: **steun bij de komende herziening van de richtlijnen inzake luchtkwaliteit de bindende EU-normen zodat deze tegen 2030 volledig beantwoorden aan de aanbevelingen van de WHO inzake luchtkwaliteit.**

Wij zouden het op prijs stellen om zo spoedig mogelijk met u bijeen te komen om deze zaak verder te bespreken.

Wij danken u bij voorbaat voor uw steun, en kijken uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groeten,

dr Anne Leendertse, ervaringsdeskundig longpatiënt (actief bij Longfonds)

dr Fenna Swart, Chair of Comité Schone Lucht

Claudia van Steen, Chair of Leefmilieu

⁴ Actieplan Verontreiniging naar nul - https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan_nl